

Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN)
T.a.v. Annemarie Peters-Bartraij,
Senior beleidsadviseur kwaliteit
e-mail: apeters@vgn.nl

Bezoekadres

Bijlhouwerstraat 6
3511 ZC Utrecht

Telefoon

030 253 1966

E-mail

a.m.j.vanderspek@uu.nl

Website

www.uu.nl/usbo/advies

Onderwerp

Voorstel actieonderzoek actualisatie
visie op kwaliteit

Datum

22 januari 2024

1. Aanleiding

In 2013 is het *Visiedocument kwaliteitskader Gehandicaptenzorg 2.0* opgesteld. De Stuurgroep Kwaliteitskompas Gehandicaptenzorg (KKGHZ) wil de visie actualiseren. Aan de ene kant om recht te doen aan de vernieuwde inzichten op kwaliteit van bestaan. Aan de andere kant om actuele maatschappelijke vraagstukken mee te nemen.

Recent is het *Kwaliteitskader Gehandicaptenzorg* doorontwikkeld tot een *Kwaliteitskompas*. In de ontwikkelagenda van het kwaliteitskompas is onder meer de taak opgenomen om het fundament van het kompas, de visie op kwaliteit, te actualiseren door te kijken naar recente ontwikkelingen die zich hebben voltrokken rondom de visie op kwaliteit. De stuurgroep is zich er namelijk van bewust dat bijvoorbeeld de term gehandicaptenzorg niet meer passend is bij het huidige denken over professionele zorgverlening aan mensen met beperkingen.'

In de *Opdrachtformulering Visie kwaliteit professionele zorgverlening aan mensen met beperkingen*, die USBO advies als achterliggende informatie voor deze offerteaanvraag ontving, staat over deze ontwikkelingen rondom visie op kwaliteit onder meer het volgende opgenomen:

Visie op kwaliteit

Binnen de gehandicaptensector bestaat een gedeelde visie op goede zorg: persoonsgerichte zorg en ondersteuning die bijdraagt aan de kwaliteit van bestaan van mensen met een beperking. Het vertrekpunt hierbij is kwaliteit van bestaan. Dit is, volgens het model dat Schalock en Verdugo in 2002 presenteerden¹, uitgewerkt in acht domeinen die belangrijk zijn voor ieders (mensen met en zonder beperkingen) kwaliteit van bestaan: lichamelijk welbevinden, psychisch welbevinden, betekenisvolle contacten en relaties, deelname aan de samenleving, persoonlijke ontwikkeling, materieel welzijn, zelfbepaling, en belangen.

*Sinds het verschijnen van de publicatie van Schalock en Verdugo zijn er andere concepten ontwikkeld, waaronder positieve gezondheid, positief leefklimaat, het model van Brown met drie overkoepelende leefgebieden: Being, belonging en becoming, en de capabilitybenadering. Maar denk ook aan *The Model of Occupational Wholeness*.²*

Daarnaast zijn er zoals gezegd verschillende ontwikkelingen in de maatschappij die van invloed zijn op de kwaliteit, zoals voortschrijdende technologie en innovatie, digitalisering, verduurzaming, arbeidsmarktkrapte en passende zorg. Hoe verhoudt de visie op kwaliteit zich eigenlijk tot dergelijke ontwikkelingen?

Daarom wil de Stuurgroep met een eigentijdse visie op kwaliteit komen als fundament voor het kwaliteitskompas, inclusief meer passende terminologie. De visie op kwaliteit van zorg

¹ Schalock, R.L. and Verdugo, M.A. (2002) *Handbook on Quality of Life for Human Service Practitioners*. American Association on Mental Retardation, Washington DC.

² Yazdani, F., & Bonsaksen, T. (2017). Introduction to the model of occupational wholeness. *Ergoscience*, 12, 28-32.

vormt het fundament van de gehandicaptenzorg. De Stuurgroep acht het daarom van groot belang dat er ruim aandacht is voor het bijeenbrengen en bespreken van verschillende mogelijke perspectieven op kwaliteit. Door deze perspectieven te inventariseren en met de sector te bespreken wordt zicht verkregen op gemene delers, verschillen en eventuele spanningen. Om van daaruit te komen tot een geactualiseerde visie.

2. Opdrachtformulering

De doelstelling en uitgangspunten van het traject zijn dan ook als volgt geformuleerd:

'Actualiseer, in co-constructie met de praktijk, de huidige visie op kwaliteit zoals geformuleerd binnen de gehandicaptensector, ten dienste van het kwaliteitskompas en rekening houdend met de huidige maatschappelijke ontwikkelingen.'

Relevante uitgangspunten daarbij zijn:

- *Actualisatie van de visie die ook passend is bij extramurale zorg en de diverse leveringsvormen (aansluitend bij de verbreding van de reikwijdte)*
- *Nog meer richten op kwaliteit van bestaan, een volwaardig en betekenisvol leven, gewoon meedoen (in plaats van de focus op kwaliteit van zorg en ondersteuning)!*
- *Uitdagingen visie 2030 betrekken: inclusie, deelname aan de samenleving, arbeidsmarktkrapte, van zorgen voor naar zorgen met:*
 - *Formele en informele zorg*
 - *Rol ouders/ naasten belangrijker*
 - *Netwerk-kant meenemen naar binnen halen*
- *Van focus op continu verbeteren naar aandacht voor ontwikkelen'*

In het oriënterend gesprek hebben we verkend wat de bijdrage van USBO advies hieraan kan zijn. Van daaruit komen we tot de volgende opdrachtformulering:

- ***Voer (in het licht van voornoemde doelstelling en uitgangspunten) een actieonderzoek uit, in co-creatie met de praktijk, dat de ingrediënten biedt voor de actualisering van de huidige visie op kwaliteit van zorgverlening aan mensen met beperkingen.***

Dit actieonderzoek heeft tot doel dat vertegenwoordigers van de sector met elkaar, onder regie van de Stuurgroep KKGHZ, met beleidsondersteuning van de VGN, de visie actualiseren. USBO advies speelt hierin een faciliterende, analyserende en reflecterende rol. Aan de hand van dit actieonderzoek komen de benodigde ingrediënten voor de te actualiseren visie beschikbaar en worden deze naast elkaar gelegd en bediscussieerd. Daarvoor hanteren we onderstaande aanpak.

3. Aanpak

We stellen, zoals gezegd, voor te werken met een methodiek van actieonderzoek. Dit behelst een participatieve aanpak; samen met betrokkenen doen we onderzoek en ontwikkelen we actie (de ingrediënten voor de visie op kwaliteit). Een aantal principes van actieonderzoek zijn:

- Denken en doen aan elkaar verbinden (i.t.t. tot verandekunde: eerst denken dan doen).
- Onderzoek vindt plaats in en met de praktijk en onderzoek en implementatie gaan hand in hand.
- Actieonderzoek is zowel gericht op een verandering in het handelen van de vertegenwoordigers in een werksysteem, als op de ontwikkeling van hun kennis en percepties.
- Onderzoek is verandering.

Dit betekent dat wij met dit voorstel inzetten op het samen met u ontwikkelen van de te nemen stappen en dus de precieze invulling van de verschillende fasen samen zullen vormgeven. Diverse keuzes worden gemaakt op het moment dat eerdere stappen zijn doorlopen. Dit om zo goed mogelijk in te spelen op de ontwikkelingen die we gedurende het traject tegenkomen. Deze ontwikkelingsgerichte benadering geeft de benodigde ruimte om tijdens het traject te kunnen sturen en draagt in onze optiek sterk bij aan de bruikbaarheid van de bevindingen.

In dit actieonderzoek stellen we de volgende fasering voor:

I. Startreflectie

- In een werksessie van 2 uur met (een afvaardiging van) de Stuurgroep KKGHZ wordt verkend wat de belangrijkste ingrediënten, aanpassingen, dilemma's en vragen zijn voor een nieuwe visie.
- Output: gedachtewisseling door de Stuurgroep, waardoor ideeën/dilemma's/overeenkomsten en mogelijke verschillen duidelijk worden en selectie van te betrekken visies en bronnen voor de documentsynthese (volgende fase) over kwaliteit van zorg en ondersteuning.

II. Documentsynthese

- De onderzoekers analyseren de in fase I de geselecteerde visies en bronnen op relevante input/inzichten voor de te actualiseren visie op kwaliteit. Een eerste bulletsgewijze analyse bespreken we met de beleidsadviseurs van VGN met als doel deze aan te scherpen en/of aan te vullen.
- Output: een overzicht van belangrijke ingrediënten, aanpassingen, dilemma's en vragen vanuit de literatuur.

III. Werksessie met Stuurgroep KKGHZ en Klankbordgroep Visie KGHZ

- Centrale ideeën en mogelijke ingrediënten en dilemma's aangaande de visie vanuit stap I en II worden besproken in een gezamenlijke sessie met de Stuurgroep KKGHZ en een Klankbordgroep Visie KGHZ (vgl. begeleidingscommissie). Deze Klankbordgroep is samengesteld uit betrokken buitenstaanders, die vanuit specifieke expertise/veldkennis bijdrage kunnen leveren aan visieontwikkeling. In overleg met de Stuurgroep kunnen voor (een deel van) deze bijeenkomst ook vertegenwoordigers uit andere domeinen zoals jeugdzorg, zorg en landbouw en ggz worden uitgenodigd.
- Output: Zicht krijgen op belangrijke topics om voor te leggen aan het veld én selectie van participanten aan de werkconferenties in fase IV.

IV. Werkconferenties met sector

- Drie regionale werkconferenties Visie op Kwaliteit. De taak in deze werkconferenties is om ideeën uit te wisselen over de huidige én de toekomstige visie op kwaliteit van zorg en ondersteuning; wat werkt goed, wat vergt aanpassing, welke overeenkomsten en verschillen worden zichtbaar in de wensen en welke spanningen zijn er?
- Een werkconferentie duurt drie uur en deelnemers zijn vertegenwoordigers uit het veld met verschillende rollen: mensen met een beperking en verwanten, zorgmedewerkers en teamleiders, managers, bestuurders en kwaliteitsfunctionarissen en eventueel maatschappelijke actoren (gezien belang maatschappelijk ontwikkelingen, zoals inspectie, woningbouw, ... later te bepalen). De gedachte is dat ook een vertegenwoordiging van de Stuurgroep bij deze werkconferenties aanwezig is zodat de Stuurgroep nauw zicht houdt op de verschillende invalshoeken die worden aangedragen en de afwegingen die daarbij naar voren worden gebracht.
- Output: Zicht op ideeën voor nieuwe visie door het veld en de mogelijke spanningen daarin.

V. *Beknopte notitie met input voor hernieuwde visie*

- Analyse van de bevindingen afkomstig uit de fasen I t/m IV
- Output: op basis van deze analyse maakt USBO advies in nauwe samenspraak met de beleidsafdeling van VGN een notitie met uitgangspunten voor de nieuwe visie op kwaliteit.

VI. *Integratiesessie Stuurgroep KKGHZ*

- De Stuurgroep KKGHZ bespreekt, onder begeleiding van USBO advies, de uitgangspunten voor de nieuwe visie op kwaliteit en hoe deze het beste te vertalen zijn in een visie.
- Output: nadere uitwerking uitgangspunten en heldere opzet voor te schrijven visie. Op basis van deze input kan de beleidsafdeling van VGN, onder leiding van de Stuurgroep, de uiteindelijke visie opstellen.

Bij alle onderdelen is een beleidsadviseur van VGN aanwezig om direct gevoed te worden met de ideeën van de verschillende participanten. De organisatie van de verschillende activiteiten (inclusief uitnodigingen aan participanten van onder meer de werkconferenties namens de Stuurgroep KKGHZ) wordt door de VGN gedaan in afstemming met USBO advies.

4. Team USBO advies

USBO advies is onderdeel van het departement Bestuurs- en Organiseringswetenschap van Universiteit Utrecht. Wij werken aan bestuurskundige en organisatiekundige vraagstukken. USBO advies voert onderzoeks- en proces gerelateerde projecten uit in opdracht van diverse organisaties in het publieke domein en is gespecialiseerd in een kwalitatieve methodieken (waaronder focusgroepen, werkconferenties, diepte-interviews, actieonderzoek en procesbegeleiding). USBO advies opereert continu op het raakvlak van wetenschap en

praktijk. Dit traject wordt uitgevoerd door drs. Martijn van der Spek BSc (contactpersoon) en dr. Marie-Jeanne Schiffelers, beiden senior consultant en een nog nader te bepalen junior adviseur van USBO advies.

Drs. Martijn van der Spek werkt als senior consultant en programmaleider bij USBO. Als consultant is hij verbonden aan USBO advies. Hij werkt aan organisatieadvies- en ontwikkeltrajecten voor organisaties in de profit en non-profit sector. Ontwerp en uitvoering van kwalitatief actieonderzoek op maat en het werken met complexe groepsdynamiek zijn daarbij zijn specifieke expertise. Hij begeleidt organisaties en samenwerkingsverbanden bij verschillende issues, zoals de ontwikkeling van effectief leiderschap, taakgericht samenwerken, rolconsultatie, teambuilding, complexe organisatiedynamiek en werkrelaties, conflicthantering en *boardroom dynamics*. In het postacademisch executive onderwijs is hij programmaleider van het executive programma Inside Dynamics in Organisations.

[Klik voor meer informatie over Martijn van der Spek op deze link](#)

Dr. Marie-Jeanne Schiffelers heeft als senior adviseur/onderzoeker voor USBO advies ruime ervaring opgedaan met het leiden en uitvoeren van (beleids)onderzoek en -evaluaties binnen de publieke sector waaronder de zorgsector. Veel onderzoeken waaraan zij meewerkte of waarover zij de leiding had, waren beleidsevaluaties in opdracht van een breed scala aan publieke en semi-publieke organisaties. Onlangs was zij onder meer verantwoordelijk voor de uitvoering van een lerende evaluatie van het kwaliteitskader gehandicaptenzorg in opdracht van VGN en een onderzoek naar de doorontwikkeling van het Centrum Seksueel Geweld in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Marie-Jeanne is gespecialiseerd in het werken met kwalitatieve onderzoeksmethodieken, zoals casusonderzoek, focusgroepen en diepte-interviews. Daarnaast heeft zij veel ervaring met proceswerk, zoals het mede vormgeven en begeleiden van organisatieveranderingstrajecten en het modereren van werksessies. Marie-Jeanne heeft tevens de rol van manager van USBO advies.

[Klik voor meer informatie over Marie-Jeanne Schiffelers op deze link](#)